

Mika Kerenens

SKOLAS PICA

Ilustrējusi Marja Līsa Platsa

No igauņu valodas tulkojusi Daila Ozola

ZVAIGZNE ABC

821.511.113-93
Ke 684

Mika Keränen
SOOME PITSA

© Text: Mika Keränen, 2019
© Illustrations: Marja-Liisa Plats, 2019

Grāmata tulkota un izdota ar Igaunijas Kultūrkapitāla fonda programmas *Traducta* atbalstu.

Tulkotāja izsaka pateicību Margusam Konnulam par sadarbību un ieteikumiem tulkojuma tapšanā.

Mika Kerenens
SKOLAS PICA

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja *Vija Kilbloka*
Redaktore *Marika Taube*
Korektores *Evija Stikute* un *Ilona Burka*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-4172.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Tulkojums latviešu valodā, Daila Ozola, 2022
© Literārā apdare, izdevums latviešu valodā, Apgāds Zvaigzne ABC, 2022
ISBN 978-9934-0-9921-2
ISSN 1407-3730

1

“Kāpēc? Nu kāpēc?” Marija pie sevis atkārtoja, ejot no skolas uz mājām. “Kāpēc man starpbrīdī jāspēlē futbols ar zēniem, kuri to neprot?”

Šoreiz viņa bija salēkusies ar Olavu.

Marija bija ārkārtīgi dusmīga. Viņa jutās kā meža zvērs, kas izsprucis no sprosta. Meitene izgāza dusmas uz pienēm, no visa spēka sperot pa puķēm, kas kupli zēla visapkārt. Tāda kāju vicināšana nebija gluži glīta, bet pieneņu spārdīšana viņu nomierināja, sevišķi, ja dzeltenais zieds slaidā lokā aizlidoja pa gaisu. Marija iztēlojās, ka atrodas stadionā un Igaunijas futbola izlases labā gūst arvien skaistākus

un skaistākus vārtus gan pret Vācijas, gan Francijas komandu. Viņa traucās cauri ceļmalas pieneņu klājenam un katru veiksmīgo spērienu atzīmēja ar mežonīgiem lēcieniem un brēcieniem.

Kā parasti, ejot pa Zupasciemu, Marija satika kādu paziņu. Šoreiz pretī nāca tēta draugs ar tak-sīti pavadā. Meitene viņus pamanīja tikai tad, kad suņuks spalgi ierējās un vīrietis uzsauca: – Sveika, Marija! Uz kurienu joņo?

– Iebliezu Latvijas komandai vārtus.

Tēta draugs nopētīja meitenes sarkano bikšu cauros ceļgalus un smīnot noteica: – Izskatās, ka latvieši varonīgi aizstāvējās.

Marija kaut ko noburkšķēja un pietupās paglaudīt suni. Tad novēlēja abiem jauku pastaigu un aulekšoja tālāk.

Meitenes dusmas pamazām pārvērtās skumjās. Starpbrīdī, spēlējot futbolu, Olavs uzvedās riebīgi. Viņi bija pilnā sparā saskrējušies, un Marijai krītot ceļgalos saplīsa bikses. Zēns pat negrasījās atvainoties un apgalvoja, ka meitene tīšām viņam uzdrāzies virsū. Piedevām vēl skaļā balsī paziņoja, ka turpmāk ar Mariju futbolu nespēlēs, bet visu uzmanību veltīs basketbolam. Meitene, bez šaubām, atbildēja ar to pašu: – Tādiem lamzakiem nav ko futbolu spēlēt, ja nejedz pavākties malā!

Marija saprata, ka rīkojusies nejauki. Kopš tā brīža viņi vairs nesarunājās.

Nonākusi pie Mētrupes, Marija apstājās, jo pavasara košums žilbināja acis. Dzīve dažkārt ir savāda –

tā pati meitene, kura iepriekš dusmu lēkmē bija kapājusi pienenes, apjūsmoja saplaukušās mārpuķītes un, lai tās nesamītu, staigāja uz pirkstgaliem. Zaļais mauriņš izskatījās lieliski. Marija laipoja starp ziediem un iedomājās, ka tāds zāliens varētu būt visos pilsētas futbollaukumos.

Pie savas mājas Marija apstājās, lai palūkotos uz upi. Tā bija vienīgā upe pasaulē, kas prata runāt. Vismaz meitenei šķita, ka tā sarunājas. Protams, tas nenotika ar vārdiem, tā nebija parasta saruna. Drīzāk saderības izjūta. Saules staros upe zviļoja kā simtiem zvaigžņu.

Marija upei piemiedza ar aci un iegāja mājas pagalmā, kur pilnā sparā ritēja pavasara dārza darbi. Vecmāmiņa, saukta par omīti, dungoja kādu kora dziesmu un stūma no kaudzes ķerru ar melnzemi. Kaudzes galā tupēja mazā Magda un rotaļājās ar smilškastes mantiņām. Viņas jaunie dzeltenie gumijas zābaki spoži spīdēja saulē. Starp avenājiem pavīdēja melnais Matīsa siluets. Viņam sekoja vīrs platmalē – tas bija vectēvs jeb opītis.

Marijas sliktais garastāvoklis un ceļgala sāpes šķita kā ar roku noņemtās. Viņa devās pie melnzemes kaudzes.

Omīte gribēja zināt, vai skolniece ir izsalkusi, bet, pirms Marija paguva atbildēt, pie viņas piesteidzās māsa un cieši viņu apskāva. Marija paraduma pēc iekliedzās: – Ārprāts, cik tu esi stipra!

– Skaties, Matīss atkal grib apciemot Leonu! – Magda pamāja avenu virzienā.

Māsas nolūkojās, kā opītis ar āmuru un koka dēļi-
šiem rokās seko suņukam. Melnais franču buldogs
meklēja sētā caurumu, pa kuru ielīst pie kaimiņu
brūnā pūdeļa, un opītis uzmanīgi vēroja, vai suņū-
kam tas izdosies. Tādā gadījumā sēta būtu jāaizlāpa.

Matīss ar apbrīnojamu neatlaidību laužās blakus-
dārzā. Reiz jau viņš bija tajā iekļuvis. Par laimi, izrā-
dījās, ka pūdelis Leons ar *francūzi* lieliski saprotas.
Dažreiz viņi varēja parotaļāties suņu parkā, bet abu
patvaļīga satikšanās dārzā netika atbalstīta. Turklāt
kaimiņiem bija balts kaķis, kurš par Matīsu nemaz
nepriecājās un pie pirmās izdevības rāpās ābelē.

– Matīsi! – Marija sauca, bet suņuks par saimnieci
nelikās ne zinīs. Cauruma meklēšana sētā bija daudz
svarīgāka. Meitene padevās un sāka ar Magdu spēlēt
sunišus.

Omīte kādu brīdi noskatījās, kā mazmeitas drais-
kojas, tad aicināja viņas palīgā – esot jāapgriež hor-
tenzijas. No pagraba izceltie māla podi bija pilni ar
zirnekļu tīkliem, no stādiem stiepās garas, bālas at-
vases, kas atgādināja milzu spageti. Zirnekļu podi
meitenes neinteresēja, un viņas no piedāvātā darba
pieklājīgi atteicās.

Omīte ar hortenzijām tika galā pati, dzinumu
griešana viņai patika. Pagraba tumsā izstīdzējušās
atvases bija zīme, ka pavasaris ir klāt. No divdesmit
hortenzijām tikai vienai – vismazākajai – neredzēja
pumpurus. Augu rūpīgi nopētījusi, omīte nosprieda,
ka arī tas saņemsies.

Kad darbs bija padarīts, omīte izstiepa rokas, it kā atzīmējot vārtu guvumu. Viņa paskatījās uz sauli un aizvēra acis. Tad dziļi ieelpoja pavasara dārza smaržas un skaļā balsī, kā tikko pamodusies, jautāja: – Ko jūs teiktu par pankūkām?

Šī doma visiem patika, un dārznieki sagāja verandā. Tikai Matīss palika ārā, jo viņu aiz sētas gaidīja Leons.

Vispirms katrs noskaloja rokas un seju. Magdas gaišās eņģeļsprogas iztīrīt bija grūtāk. Omīte no tām izlasīja lielākos zemes pikučus un ar mazmeitu sarunāja, ka matus mazgās vakarā, kad tētis un mamma pārnāks no darba.

– Gribu ēst, – Magda bēdīgi dīca.

Omīte nopūtās un paskaidroja, ka būs mazliet jāuzgaida, jo vispirms jāiejauc mīkla. Marija pieteicās palīgā, bet opītis gribēja zināt, kā viņām šodien gājis.

Vispirms Magda pastāstīja, kā ar bērnodārza grupiņu staigājusi gar upi un ieraudzījusi pīles. Tās no viņiem izbijušās un pēkšņot aizpeldējušas uz otru krastu, bet tas nekas. Audzinātāja parādījusi, kur iepriekšējā vasarā redzējusi bebru.

Marija klausījās un nodomāja, ka mazā māsiņa nemanot izaugusi par prātīgu cilvēku, kurš rudenī jau dosies uz skolu.

Pienāca Marijas kāрта atskaitīties par dienas gaitām.

– Viss kā parasti... es nezinu, – viņa nedroši iesāka. Par saplēstajām biksēm un futbola ķildu meitene

negribēja runāt. Bet tad viņa atcerējās, ka skolā šodien viesojās kāda jauka un jautra somu rakstniece Linna, kurai varēja uzdot jautājumus un krietni izsmieties par atbildēm.

– Skolā ciemojās rakstniece no Somijas un stāstīja, ka viņu skolās pusdienās dodot picu.

– Tas gan ir jauki! – opītis secināja un nočāpstināja muti.

Omīte mazmeitai bažīgi jautāja: – Vai tu skolā pusdienas ēd?

– Jā, – apgalvoja Marija. – Vienmēr, – viņa katram gadījumam piebilda.

– Malacīte! – omīte uzslavēja un nolasīja garumgaru lekciju par to, cik svarīgi skolā paēst pusdienas. Arī tad, ja ēdiens ne visai garšo. Ir jāēd viss, jo bērnam augšanai vajadzīga enerģija.

Omīte to stāstīja, stāvot pie plīts. Pankūku kau-dze auga arvien lielāka, līdz uz pannas tika izlieta beidzamā porcija, un drīz arī pēdējā pankūka bija gatava.

– Ēdiens jāciena, – omīte nobeigumā sacīja.

– Kā tad? – jautāja Magda.

Omīte vispirms neattapa, ko teikt, cieņa pret ēdie-nu viņai bija pašsaprotama. Opītis palīdzēja. Likdams uz galda šķīvjus, viņš paskaidroja: – Piemēram, ja maizīte nokrīt zemē, tā jāpaceļ un jānabučo.

Arī omīte atcerējās senu gudrību: – Ēdiena cienīšana nozīmē, ka šķīvis vienmēr jāizēd tukšs.

– Bet ja es nevaru? – Magda jautāja nevainīgu sejas izteiksmi.

Viņas zilās acis bija tikpat lielas kā Matīsam.

– Tas nozīmē, – skaidroja omīte, – ka uz šķīvja jāuzliek ne vairāk, kā var apēst.

Magda ar atbildi bija apmierināta.

Opītis domās vēl kavējās pie somu rakstnieces. – Vai tā somiete stāstīja, kāda ir skolas pica? – viņš gribēja zināt.

Marija plati pasmaidīja. – Parasta. Linna teica, ka uz tās liek tomātus, sieru, desu un olīvas.

– Skolā pica! Ir nu gan! Vai viņiem ir arī burgeri? – omīte brīnījās.

Marija paraustīja plecus. – Es nezinu. Viens puika pajautāja, kāds ir viņas mīļākais ēdiens. Linna atbildēja, ka skolas ēdiens. Visi smējās. Izņemot direktoru un skolotājus. Viņi klusēja kā ūdeni mutē ieņēmuši. Rakstniece iepleta acis un smaidot jautāja: “Vai tad jums skolā ir negaršīgs ēdiens?” Es domāju, ka Linna joko, jo viņa ļoti šķelmīgi smaidīja. Direktors gan blenza kā tāds dusmu pūķis.

– Nu protams, – noburkšķēja opītis un pabolīja acis, – es nemaz nebrīnos.

– Klusē! Ļauj Marijai runāt, – apsauca omīte.

Marija turpināja: – Linna vēl jautāja: “Vai tad jums skolā nedod picu?” Tas viņai skolā bijis mīļākais ēdiens. Bērni purināja galvu. Linna mums ieteica uzrakstīt vēstuli, ka gribam picu, tad visiem skolēniem to parakstīt un iesniegt direktoram. Tad mēs picu noteikti dabūšot. Tā esot demokrātija. Somu rakstniece nezināja, ka direktors atrodas turpat, jo

viņš ielavījās zālē, kad uzstāšanās jau bija sākusies. Kā jūs domājat, kas notika tālāk?

– Nezinu, – opītis dīdījās, – stāsti ātrāk!

– Direktors piecēlās un stādījās priekšā, viņš esot skolas vadītājs Voldemārs Kalniņš. To vēstuli neesot vajadzības rakstīt, jo Zupasciema skolā ir ļoti veselīgs ēdiens pietiekamā daudzumā. Pārējie klusēja. Direktors vēl piebilda, ka pats izglītības ministrs slavējis mūsu pusdienas un attiecībā pret neveselīgu ēdienu skolā esot kaut kāda nulles tolerance.

– Pilnīga neiecietība, – paskaidroja omīte. – Direktors gribēja teikt, ka neveselīgu ēdienu skolā nekādā ziņā neatļaus.

– Jā, un, kamēr viņš esot direktors, nekādu Somijas picu ēdienkartē neiekļaus.

– Vai Linna saprot igauņu valodu? – jautāja omīte.

– Mazliet, – atbildēja Marija. – Skolotāja viņai pārtulkoja.

– Ko rakstniece atbildēja? – opītis gribēja zināt.

– Linna mierīgi uzklusēja direktora komentāru. Viņa visu laiku smaidīja – pilnīgi visu laiku. Ja kāds saka, ka somi ir apātiski, viņš nav redzējis Linnu... Bet vispār... Viņa teica, ka mums tik tiešām skolā ir garšīgs ēdiens. Linna pusdienās esot dabūjusi dārzenu zupu, un tā esot labākā zupa, ko viņa ēdusi. Zupasciema skolā noteikti esot jāēd zupa. Par to smējās pat skolotāji. Tikai ne direktors.

– Nabaga Voldiņš! – omīte juta direktoram līdzī.

– Voldiņš? – brīnījās Marija.

Meitene nojauta, ka vecvecāki direktoru pazīst.

– Nabadziņš, viņš nekad nav sapratis jokus, – purpināja opītis.

– Tā jau tās picas un hamburgeri te ienāk! – pārmetoši piebilda omīte.

– Lai tik nāk! – iesaucās opītis, kuram, mazmeitā klausoties, ļoti sakārojās picu.

Marija ievēroja, ka omīte dusmīgi paskatās uz opīti. Viņi nekad nestrīdējās, bet reizēm viņu saruna kļuva asāka.

Meitene apjūsmoja pankūku kaudzi un ilgojoties sacīja: – Skolas ēdnīcā varētu būt omītes ceptās pankūkas ar svaigu ogu mērci!

Omīte plati pasmaidīja, Magda arī, bet vissaldāk smaidīja opītis. Viņš priecājās, ka Marija viņu izglābusi no nepatīkšanām.